

**75 års
fødselsdag**

**HVIDOVRE LOKALHISTORIE
AVEDØRE OG HVIDOVRE**

Forstads museet / Hvidovre Lokalhistoriske Selskab
33. årgang - Nr. 2 - 2015

Indhold

Nyt fra formanden	Af: Ole Asbjørn Petersen	Side 3
Holmegårdsskolen 75 år	Af: Gurli Jensen	Side 4
Skolerne der var engang i Avedøre og Hvidovre ...Af Lisbeth Hollensen og Ole Asbjørn Petersen		Side 11
Lokalbruksen - midlertidig - 54 år ·Af: Henny Paaske og Jens Frederik Jørgensen		Side 16
Georg Hilkers alterbillede i Hvidovre Kirke .....Af: Knud Børge Pedersen		Side 22
Holmegårdsskolens sang	Af: Gurli Jensen	Side 27
Mælkelåg fra Avedøre	Af: Gitte Jakobsen	Side 28
4.-5. maj 1945	Af: Gitte Jakobsen	Side 29
Helmersen og Kulturrådet	Af: Ole Asbjørn Petersen	Side 31
Årsmødet i Dansk Lokalhistorisk forening ..... Af: Frank Gudmann og Lars Bo Henriksen		Side 34
Hvad kirkeloftet gemte	Af: Lisbeth Hollensen	Side 36
Udstillingsåbning og Rundvisning på Hvidovrevej .....Af: Julie Benedicte Riis		Side 37
Rådhuset 60 år	Af: Anja Olsen	Side 38
Medlemsarrangementer		Side 46
Bestyrelse og udvalg		Side 47

Hvidovre Lokalhistoriske Selskab

Rytterskolen Hvidovre Kirkeplads 1, 2650 Hvidovre

Tlf. se bestyrelseslisten E-mail: hlsredaktionen@gmail.com

www.hvidovrelokalhistoriskeselskab.dk

Forstadmuseet Alarmpladsen 3, Avedørelejren, 2650 Hvidovre

Tlf. 36490030 E-mail: forstadmuseet@forstadmuseet.dk

www.forstadmuseet.dk

Redaktion: Jørgen Snedled, Anja Olsen (ansvh.)

E-mail: hlsredaktionen@gmail.com

Tryk: Hvidovre RådhusTrykkeri. Trykt i 600 eksemplarer

Forsidefoto: Holmegårdsskolen maj 2015 (Jørgen Snedled)

NYT FRA FORMANDEN

Af Ole Asbjørn Petersen

Torsdag den 19.marts 2015 afvikledes den ordinære generalforsamling i Lille Friheden. Efter generalforsamlingen konstituerede bestyrelsen sig med Lars Bo Henriksen som kasserer, Jens Frederik Jørgensen som næstformand og Ole Asbjørn Petersen som formand. I bestyrelsen tog vi afsked tog vi afsked med Jette Randal-Lund efter mange års stort arbejde. Selskabet valgte at honorere dette og gøre Jette til æresmedlem. Nyvalgt blev Gitte Jacobsen og som suppleant valgtes Karen Johansen. Referatet fra generalforsamlingen og bestyrelsens beretning er vedlagt medlemsbladet.

Kontingentet blev fastholdt med 125 kr. og 100 kr. for pensionister. Enkelte har måske overset indbetalingen, men der kan indbetales på girokonto +73 +82934707 eller bankkonto Jyske Bank reg.nr. 5025 kontonr. 1028523. Torsdag den 28. maj kl. 10-11 vil man kunne indbetale i Rytterskolen. Restanter får en henvendelse om betaling vedlagt dette medlemsblad.

Vores nye hjemmeside www.hvidovrelokalhistorikeselskab.dk er tilsyneladende faldet i brugernes smag. Stadig flere bruger hjemmesiden, og vi har på det seneste fået 5 nye medlemmer, der har meldt sig ind gennem hjemmesiden.

På Forstadmuseet har man fremsendt en fornyet ansøgning om statsanerkendelse. Den tidligere ansøgning fik en entydig positiv indstilling fra Kulturstyrelsen, men blev afvist af den daværende kulturminister med den begrundelse, at museet skulle være en større enhed. Disse forudsætninger håber man nu er opfyldt. Museet varetager kulturarvsopgaver i Brøndby og Hvidovre og står for Cirkusmuseets samling og aktiviteter.

Forstadmuseet er i dag en større enhed med flere aktiviteter og et befolkningsgrundlag på 90.000. Museumsloven stiller krav om, at museer skal have fastansat personale på PhD-niveau. Det krav er også opfyldt.

Får man statsanerkendelsen vil Forstadmuseet stadig være et kommunalt museum med egne vedtægter og bestyrelse. De to kommuners borgmestre indgår i bestyrelsen, og man er underlagt museumsloven. Skulle man få statsanerkendelsen, vil det sikre et driftstilskud på omkring en mio.kr fra staten til varetagelse af museets ansvarsområde samt adgang til at søge puljemidler.

Vores aktive interviewgruppe har travlt, så travlt, at man gerne så gruppen udvidet med flere interviewere. Henvendelse til næstformand Jens Frederik Jørgensen tlf. 24230595 eller e-mail jfj@tdcadsl.dk

Til sidst vil jeg gøre opmærksom på de kommende arrangementer og ønske alle en rigtig god sommer.

Holmegårdsskolen 75 år.

Af Gurli Jensen

Da Holmegårdsskolen blev indviet i 1940 var det den 3. skole i Hvidovre. Det betød at børn fra Hvidovre Nord ikke længere skulle gå på Kettevejskolen, og for mange betød det en væsentlig kortere vej.

Da det var en ny skole, var der en del unge lærere, med overlærer Svend Aage Olsen som leder.

Da jeg startede på skolen i 1941, var der en opdeling i A og B klasser. A klasser mødte om formid-

dagen og B klasser kl. 12,00. Jeg gik 3 måneder i B klassen, inden jeg blev overflyttet til A klassen, på grund af min mors udearbejde. Når klokken ringede ind, stillede man sig op i skolegården på rækker, hver klasse for sig. Gårdvagten stod på trappen og vinkede rækkerne ind efterhånden. I tilfælde af uro i geledet, blev man kaldt op og stå ved siden af døren. Når de andre gik ind, fik vedkommende en på kassen eller en "sveder" og lov til at gå ind.

Klassebillede 1. mellem (1947/48?) Gurli Jensen er nr. 2 fra højre i midterrækken. Læreren frk. Thomsen sidder yderst til højre på første række

Holmegårdsskolen 75 år
.....fortsat

Hver morgen var der fælles morgensang, hvor overlæreren stod uden for sit kontor, og eleverne stod på gangarealet og trappen. Som regel var det Sv. Hageltorn, der sang for. Derefter var der afgang til klasseværelserne.

Der var 8 almindelige klasseværelser. I kælderen var der skolekøkken og fysik- og naturhistorielokale samt sløjdlokale. På tagetagen var der sylokale. Så var der en sidebygning med gymnastiksal, og i kælderen derunder var der spisesal.

Antallet af elever i klassen var omkring 26-28.

Vi var så heldige at få Vera Thomsen som klasselærerinde – frøken som det hed – og vi havde hende samtlige 9 år, vi gik der.

Alt i alt en for den tid - almindelig skole, dog skete der under krigen forskellige ting.

Det skete, at der var luftalarm. En gang sad vi et par timer i kælderen bag sløjdlokalet. Det var da Den franske Skole blev bombet ved en fejltagelse. Det var meget uhyggeligt at høre bagefter.

I forbindelse med krigsårene var der et år, hvor skolen ikke kunne varmes op i den værste vintertid. Det var i 1943. Så var vi hjemme i noget af januar og februar, ca. 7 uger, og gjorde lektier, der på forhånd var aftalt med frk. Thomsen og regnelærerinden.

I en anden periode under krigen blev alle elever undersøgt for TB, da en lærerinde fik konstateret sygdommen. Vi blev kørt til tuberkulosestationen i Glostrup i stor lastbil med gasgenerator. Efter flere ture og prøver med plastre o.s.v. blev vi calmettevaccineret.

2

Vi havde også besøg af ”lusemor”. Blev kaldt ud på gangen og fik kæmmet håret i seabilleddike. Dengang var det meget flovt, hvis der blev konstateret lus – ikke som i dag, hvor det er almindelig udbredt i alle skoler og børneinstitutioner.

Der var også hyggelige ting i den periode. I skolekøkkenet blev der i frugtsæsonen kogt syltetøj af Hvidovre Husmoderforening. Der stod masser af frugt, i gan-

Holmegårdsskolen 75 år

.....fortsat

gen ind til køkkenet, og man kunne godt gå på ”æblerov”. De søde damer ”så” det ikke.

Nogle børn fik tøj fra ”Børnehjælpsdagen”, og vi gik alle i omsyet tøj, og støvler og sko der blev forsålet med træbunde.

Vi var næsten alle børn af bestemte arbejderfamilier, og i forhold til i dag var vi fattige, men havde det godt på mange måder. Der var arealer, der kunne leges på. Der kunne løbes på skøjter på Svanesøen, nu Rebæk Sø, i de kolde isvintre.

Hvidovrevej var så lidt befærdet, at man roligt kunne løbe på rulleskøjter der. Det gjorde vi i stor stil.

Vi havde en sød lærerinde i 4. og 5. klasse. Vi havde hende til regning og pigerne også til gymnastik. Hun arrangerede folkedans, og vi dansede efter skoletid, og en gang hvert år var der opvisning, hvor vi kunne låne folkedragter. Det var sjovt og, vi nød dansen og de fine dragter.

Vi begyndte med regneprøver i 5 klasse, for at se om vi kunne

rykke op i mellemkolen. 10 minutters prøver og 20 minutters prøver, ligesom der også var diktatprøver.

På det tidspunkt var der et sangkor under ledelse af Folmer Madsen. En god og engageret lærer med henblik på sangkoret, men han var også en lærer, der blev drillet af de store elever – kaldt ”æggefis” – og han var en type, der ikke kunne tåle at blive drillet. Det var synd, for han var et meget venligt menneske og arbejdede meget med koret.

Desværre skete der noget med den søde lærerinde i 5 klasse. Lærerinden blev hentet af modstandsfolk – i skoletiden – og ført væk. Hvad der egentlig var sket, hørte vi først lidt om senere.

Pågældende havde ved uforsigtighed røbet noget om en lærers deltagelse i modstandskampen, blev det fortalt, Vi mente senere, at der også var en anden årsag. Vi havde længe kunnet se den store interesse mellem lærerinden og en gift lærer, og det var noget, vi snakkede lidt om. – Den lærer, der var modstands-

Holmegårdsskolen 75 år .....fortsat

mand, sørgede for, at hun blev fjernet fra skolen på grund af hendes uforsigtige tale, hed det, men vi var overbevist om, at den gensidige interesse mellem de to lærere også var en del af historien.

Vi var kede af det. Det var en meget afholdt lærerinde.

3

Så kom freden i 1945. Der kom tyske flygtninge, der blev indlogeret i gymnastiksalen. Man kunne snige sig op ad trappen og op på balkonen og se ned på dem. Det var et trist syn, men blev vist ikke helt forstået af en 10 årig. Det var jo ”tyskere”.

Den gamle konge Christian den X. fyldte 75 år i 1945. Vi samlede alle i gymnastiksalen og sang. Der var, efter indsamling blandt eleverne, indkøbt en stor buket røde og hvide nelliker, der var stillet op, så alle kunne se dem. De skulle senere sendes til kongen på Amalienborg. Vi syntes det var spændende – at sende noget til kongen.

Så skete den store forandring for os.. Den første mellemskoleklasse på Holmegårdsskolen startede.

Der havde et par år været 8. klasse, hvor eleverne kom fra andre skoler, men nu skulle vi som de første begynde i mellemskolen. Det var i 1946.

Det var meget spændende – også for lærerne. Der blev ansat flere nye lærere – unge lærere. Det var også et prestigeprojekt for dem at vise, at de kunne føre en mellemskoleklasse op.

Fra det jyske kom lærerparret Lauritsen. Hr. Lauritsen var bror til frk. Thomsen og skulle undervise i regning og matematik. Han gjorde sig stor umage for, at vi kunne forstå hans lidt jyske dialekt. Det kunne vi sagtens. Vi terpede tysk med fru Lauritsen – kasus o.s.v., men hos de fleste var engelskundervisningen med frk. Thomsen det bedste. Til geografi havde vi skoleinspektøren – Sv. Aage Olsen, og i en periode vikarierede han i dansk, og læste Aladdin, alle rollerne, med meget stor indlevelse. Det var en fornøjelse. I naturhistorie var det Frede Møller, der underviste. Han var en livlig og sjov lærer, og så kunne han spille saxofon !. Fysik var Roger Christen-

Holmegårdsskolen 75 år

.....fortsat

sens domæne – streng og frygtet - men retfærdig – for det meste. I skrivning havde vi Sindberg Jacobsen, der gerne sendte en af pigerne i byen efter en bestemt slags flødekarameletter, der kunne fås i den nye chokoladeforretning ved apoteket. Sidst men ikke mindst blev vi undervist af Axel Møllehave i religion og historie. Det var så grundigt, at vi den dag i dag kan huske mange af hans historier. Han var formidabel til at gøre stoffet levende. Lige meget om det var religion eller verdenshistorie.

Vi havde stor bevågenhed, og det var nogle pragtfulde år. Når vi i dag taler om det, synes vi, at vi havde en forholdsvis stor frihedsgrad, og vi følte, at vi var noget helt særligt.

Et par af de unge lærere var meget interessante for nogle af pigerne. Det må have været ret utåleligt for dem med den store interesse, hvor de kunne risikere at blive ringet op hjemme af fnisende piger .

Der kom undervisningsinspektører og overværede, at undervisningen var god nok, og vi var til eksamener og terminsprøver. Og

så var der karakterbøger. Noget helt nyt.

4

I 3. mellem – september 1948 - var vi på lejrskoletur til Bornholm med inspektøren og fru Lauritsen, da frk. Thomsen blev syg. Der var to unge englændere med – bekendte til frk. Thomsen – og vi havde meget sjov med de to unge mennesker, der var 17 og 21 år. Vi har stadig mange minder fra Bornholmerturen.

Skoleinspektøren skrev et par sange, som vi sang. Den ene på melodien ”Ship ohøj” - den sluttede med ”Bølgebrus – Hammershus”. Den anden var den, der senere blev Holmegårdsskolens slagsang, hvor melodien var den norske frihedssang ”Norge i rødt, hvidt og blå”. Senere var vi på Kullen og til Mølle i Sverige, hvor vi først cyklede til Helsingør og derefter sejlede til Sverige. Også en fin tur med Sv. Aa. Olsen og frk. Thomsen.

De sidste år blev skolen udbygget, med en ”Aula”, som vi ikke vidste, hvad var, før vi fik det forklaret. Også nye klasselokaler, som vi nåede at prøve, samt ny

Holmegårdsskolen 75 år .....fortsat

Lærerbillede Holmegårdsskolen 1962

gymnastiksal.

Men intet var som den gamle skole. Den mindre skolegård med rundbænken og flagstangen. Gården hvor alle børnene legede – Det kunne ske, at der blev sprunget buk i hele skolegården, og alle var med. Der blev hinket, sjippet, leget sanglege og spillet med kugler. Men når man nåede 3. og 4. mellem, legede man ikke. Man gik og talte sammen.

Til sidst i 4. mellem var vi kun 15 tilbage. Nogle gik ud undervejs. Man skal også huske, at det øko-

nomisk kunne være en belastning, når man gik mere end 7-8 år i skole.

Vi afsluttede med eksamen i 1950. Kun een kom på gymnasiet. Der var ikke gymnasier på Vestegnen dengang – og det var uhyre svært at få plads i de gymnasier, der var placeret i kommunerne, nord for København. Samtidig var det ikke almindeligt at ”læse videre”.

Vi var syv, der fortsatte i realen på Kettevejskolen, og det var noget af et kulturchok for os. To sprang hurtigt fra – jeg var en af

Holmegårdsskolen 75 år .....fortsat

Holmegårdsskolen 1948

de, der holdt ud – men det var et meget langt og meget kedeligt år.

Holmegårdsskolen står stadig for os som et lysende minde. Vi er ti tilbage af de gamle klassekammerater, der samles hos hinanden på skift ca. hver anden måned. Vi begyndte på det lige før år 2000, da vi skulle fejre 50 års jubilæum, og det er noget, som vi har stor fornøjelse af. Vi har kendt hinanden og hinandens familier stort set siden 1.

klasse – dengang var Hvidovre ikke større, end at man kendte hinanden mere, end man gør i dag. Så i år, hvor vi alle er over 80, skal vi fejre 65 års jubilæum for vores afgang fra skolen.

Der er mange andre ting end Holmegårdsskolen på tapetet, når vi mødes – men altså, at tiden på Holmegårdsskolen var en dejlig tid, og Holmegårdsskolen var en fantastisk skole, er vi meget enige i.

Skolerne, der var en gang, i Avedøre og Hvidovre

Rytterskolen i Hvidovre

Af Lisbeth Hollensen & Ole Asbjørn Petersen

2014 var 200-året for indførelsen af undervisningspligt for alle børn i Danmark. Vi har samlet en række artikler, der fortæller om skolerne, der var en gang i Avedøre og Hvidovre og bringer dem fortløbende i de næste numre af lokalhistorisk blad. Vi starter i Hvidovre, hvor den første skole åbnede i 1721 i form af Rytterskolen.

Rytterskolen i Hvidovre

I slutningen af 1600 tallet blev militæret (Rytteriet) omorganiseret, og kongens ejendom, Krongodset, blev inddelt i rytter-

distrikter. Hvert rytterdistrikt skulle underholde et regiment på 700 ryttere. Københavns rytterdistrikt bestod af 20 sogne, som hver udgjorde et ryttergods. Hvert sogn skulle sørge for indkvartering og forplejning af et vist antal ryttere. Hvidovre sogn skulle underholde 22 ryttere, som svarede til 1 rytter pr. gård. Ryttergodserne skulle også sørge for at rekruttere soldater i lokalbefolkningen. Derfor blev der i hvert sogn/ryttergods opført en rytterskole, hvor landsbyens børn skulle lære at læse og regne, så man kunne få nogle bedre uddannede soldater fra almuen.

Skolerne, der var en gang,
i Avedøre og Hvidovre ... fortsat

Rytterskolen april 2015
Foto Jørgen Snedled

Ryttergodserne skulle sikre soldaterrekrutteringen, og den oplysningsvenlige Kong Frederik den IV fandt det var nødvendigt, at soldaterne kunne læse rimeligt og tælle til tyve. I den ånd blev rytterskolerne bestemt og opført.

Rytterskolerne kan karakteriseres som forløberer for vore dages Folkeskole. Indtil begyndelsen af 1900 tallet blev børnene i sognet undervist i Rytterskolen, hvor den blev afløst af en større skole i Hvidovregade. Bygningen blev solgt til privat side, og billedhuggeren Hans Peder Pedersen-Dan og senere forfatteren Bertel Budtz Müller boede her

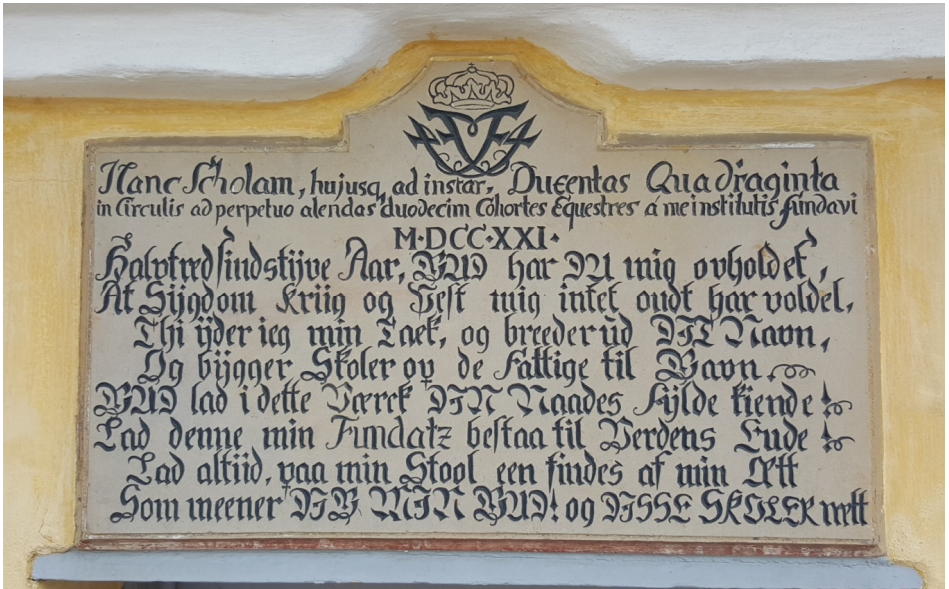
efterfølgende. I dag er Hvidovre Rytterskole ejet af kommunen, som har restaureret den i 1989 og fungerer som kulturhus for aktiviteter, der har lokal- og kulturhistorisk grundlag.

Rytterskoler og rytterdistrikter

Hvidovres rytterskole ligger på Hvidovre Kirkeplads, og er – efter Hvidovre Kirke, der er opført omkring år 1150 – den ældste bygning i Hvidovre. Skolen, kirken og et par huse i nærheden udgør i dag resterne af den gamle landsby.

‘Rytterskole’ er en betegnelse for de i alt 240 skoler, som Kong

Skolerne, der var en gang,
i Avedøre og Hvidovre ... fortsat

Inskription over døren til Rytterskolen
Foto: Jørgen Snedled

Frederik den IV lod opføre i årene 1722-1727. Rytterskolerne fik deres navn efter deres placering i rytterdistrikterne, som Kong Christian den V lod krongodset inddele i, da det danske rytteri (datidens militær) omorganiseredes og gjordes nationalt i slutningen af 1600-tallet.

Rytterskolen i Hvidovre

Rytterskolen på Kirkepladsen blev Hvidovres første skole. Den blev, som de øvrige rytterskoler, placeret i nærheden af kirken. Kirken spillede en central rolle for skolen, idet præsten førte

tilsyn med undervisningen, og skolens drift udredtes af kirketiendet. Skolens tilknytning til både konge og kirke understregedes af inskription, der stadig findes over døren: (se næste side)

“I Aaret 1721 har jeg grundlagt denne Skole og i Lighed med denne 240 i de Distrikter, som er opretede af mig til stadig at underholde 12 Ryttereskadroner” MDCCXXI og nedenunder:

Skolerne, der var en gang,
i Avedøre og Hvidovre ... fortsat

*“Halvtredsindstve Aar, Gud,
har Du mig opholdet,
At Sygdom, Krig og Pest mig
intet ondt har voldet.
Thi yder jeg min Tak, og breder
Ud Dit Navn,
Og bygger Skoler op de Fattige
til Gavn.
Gud, lad i dette Værk Din nådes
Fylde kiende
Lad denne min Fundatz bestå til
Verdens Ende.
Lad altid på min Stol een findes
af min Æt,
Som mener DIG MIN GUD og
DISSE SKOLER rætt.”*

fra gulv til loft. Skolen var indrettet med en lille forstue ved hoveddøren og skolestuen. Desuden var der en lille lærerbolig bestående af en mindre stue, et lille sovekammer, spisekammer og et køkken. I køkkenet var der efter sjællandsk tradition en åben skorsten med ildsted og bageovn. Fra skorstenen blev der også fyret i lerkakkelovnen, som opvarmede både skolestuen og lærerboligen. Endelig var der ved siden af skolestuen en lille stald med plads til et par køer og nogle får.

Rytterskolens indretning

Med enkelte undtagelser er alle skolerne grundmurede. Kongen var meget lydhør overfor et forslag, hvori det udtrykkelig fremhævedes, at skolerne i deres udseende burde være anseeligere end almindelig huse, så “deres udseende kunne henlede tanker på deres højere bestemmelse”. Kongen fulgte denne henstilling og lod skolerne opføre således, at de blev de anseeligste bygninger i landsbyerne næst efter kirkerne. Ikke engang præstegårdene kunne måle sig med dem.

Hver skole var oprindelig 13,18 m. lang, 7,53 m. bred og 2,82 m.

Rytterskolens forandring

Rytterskolen har gennem årene gennemgået adskillige forandringer. Allerede i 1740 inddrages stalden under skolestuen. Til erstatning herfor opførtes samme år et udhus. I 1847 var skolestuen igen blevet for trang. Skolen havde da 95 elever. Skolestuen blev udvidet med 2,20 m. mod vest, og i 1856 blev skolen tilbygget med 3,45 m. mod øst. I 1920 blev et atelier bygget mod vest. Skolen blev fredet i 1950, og siden opmålt i 1955, hvilket viste, at skolen da har nøjagtig samme længde og bredde som efter ombygningen i 1856.

Rundvisninger

Af Anja Olsen

Forstadsmuseet og Hvidovre Lokalthistorisk Selskab har sammen planlagt 7 fyraftensrundvisninger i 2015. Fra april til oktober vil man hver den første torsdag i måneden kunne komme med på rundvisning forskellige steder i byen.

Den første rundvisning var den 9. april på **Hvidovre Rådhus** i anledning af rådhusets 60 års jubilæum. Helle Adelborg skulle have vist rundt sammen med fg. Museumschef, Anja Olsen, men Borgmesteren måtte desværre melde afbud da hun var inviteret til Hendes Majestæts fødselsdag i Aarhus. Heldigvis sprang kommunikationsmedarbejder, Dorte Bach, til, og hun kunne fortælle

gode historier om livet på rådhuset. Det blev i al beskedenhed en rigtig god debut på serien af fyraftensrundvisninger med både solskin, smukke omgivelser og gode historier. Historien om rådhuset og arkitekt Schønmennann kan læses her i bladet.

Den anden rundvisning i serien var den 7. maj, og faldt sammen med indvielsen af en ny

Historien i Gaden-fortælling

på Hvidovrevej. **Her fortalte museumsinspektør Julie Riis historier om nogle af de steder der ligger på Hvidovrevej.** Blandt andet om Risbjerggård, Hvidovrevej, Brødrene Schou, Rytterskolen og meget andet.

Lokalbrugsen - midlertidig - i 54 år

Af: Henny Paaske og
Jens Frederik Jørgensen

I 1950 blev Toftegården, hvis stuehus stadig ligger på Ørumvej, udstykket af Statens Jordlovsudvalg. Det var Kolonihaveforbundet, der stod som garant ved udstykningen. Parcellerne var ikke i de nor-

male kolonihavestørrelser (200-400 m²), men i villastørrelser (800-1.200 m²). Grundejerforeningen Toftegården blev etableret, og frem til 1962 var det en rigtig kolonihavemand, Chr. Lorentzen, som var formand. Han var ik-

KONKURENCEN RYKKER IND...

-stik hen i

Nogle tilbud De vil synes om:

HB blå Cirkel kaffe, 1/8 kg	2.00
HB Fyrstekage, 360 g	2.25
HB Bl. småkager, kt. 300 g	1.98
HB Mariekiks, 250 g	0.59
HB jordbærmarmelade, 450 g	1.23
Orangeade, 1/1 ltr. i plasticflaske	2.48
HB Orange Juice, 900 g	1.98
Danefrost kyllinger, 710-840 g	5.68
Danefrost-Paularden, 875-950 g	6.38
Tørkerogn u. hinde, 200 g	1.32
Marokkanske sardiner, 125 g	0.83
HB salatrejer, 65 g	1.42

- og så får De endda dividende

HB ÅBNER NY BUTIK PÅ FJELDSTEDVEJ

-så får De alle disse fordele og mange fler...

- Her er selvbetjening
- De sparer tid og penge
- De får HB kvalitetsvarer til absolut billigste pris
- Alt er prismærket
- De kan trygt sige til Deres barn: »Stik hen i HB«
- Alle kan blive medlem af HB
- Kun 1 kr. er nøglen til så mange fordele

Kom til festlig åbning i dag den 7/7.

På åbningsdagen er der gratis udskænkning af HB Cirkel kaffe ☕ og De får HB småkager til 🍪 Alle besøgende får en lille HB »hilsen« og en gratis lodseddel på den dejlige gavekurv 🛒 der er udstillet i butiken.

HB FJELDSTEDVEJ, Fjeldstedvej 56, tlf. 786525. Mejeriet, tlf. 786556

Annonce i Hvidovre Avis 7. juli 1961

ke begejstret for de ejere, der ville bygge villaer. Han modarbejdede dem og kaldte dem byggespekulanter.

Området skulle som andre kolonihaver have et markettenderi. Det blev anlagt på det grønne område på Tistrupvej mellem nr. 13 og nr. 15.

Købmand Heintz var bestyrer af markettenderiet, som han kaldte ”Købmandshuset Toftegården”. Markettenderiet bestod af en stor barak, hvor der i den ene ende var brød- og mejeriudsalg og købmandsforretning i den anden ende. I gården bagved kunne man komme med sine flasker og få hældt petroleum på til brug i primusser og petroleumslamper. Det klarede Heintz for så i næste øjeblik at gå ind at ekspedere mælk og wienerbrød. En blandet landhandel kan man vist godt kalde det.

Forholdet mellem Heintz og Grundejerforeningen Toftegården var ikke særlig godt, mere herom om et øjeblik.

Købmand Heintz ejede grunden Fjeldstedvej 56, der ligger lige op til Brostykkevej. På grunden lå et sommerhus, som ulovligt blev brugt til beboelse, og som Heintz i slutningen af 1959 fik påbud fra Glostrup Kommune om, at der snarest skulle ske fraflytning.

Købmand Heintz søgte så kommunen om tilladelse til, at grunden måtte bruges som forretningsgrund.

Glostrup Kommune sagde ja på to betingelser. Facaden og indkørslen måtte alene være mod Fjeldstedvej. Og så måtte Grundejerforeningen Toftegården ikke have noget at erindre mod forslaget.

Grundejerforeningen svarede, at man ikke på nuværende tidspunkt kunne tage stilling til forslaget, da man i bestyrelsen havde andre forslag til forretningers placering i området. Man ønskede nemlig anlagt forretninger på det areal, hvor købmandshuset lå samt på hele stykket mellem

Lokalbrugsen - midlertidig – i 54 år
..... fortsat

Tistrupvej og Fjeldstedvej, således at alle forretninger for foreningens behov blev anlagt her.

Købmand Heintz fik således afslag og solgte grunden som sommerhusgrund – troede han.

Køberen solgte straks grunden videre til Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeninger, der søgte om at måtte opføre et midlertidigt butikshus på 176 m² – en såkaldt ”stafetbrugs” til Hovedstadens Brugsforening (HB). Man ville derfor være tilfreds med at få en midlertidig, kortfristet tilladelse, da man i takt med områdets udbygning var interesseret i at etablere et stationært butikshus i området, dersom en egnet grund måtte vise sig. HB oplyste, at man havde drøftet erhvervelse af en grund i Krogholtbjergs område (nord for Brostykkevej), men at sagen endnu ikke var ført til ende.

Grundejerforeningen rettede henvendelse til HB for at få

oprettet et supermarked på grundejerforeningens grønne område, men efter at have foretaget en markedsanalyse svarede HB, at det ikke ville være rentabelt på dette sted. Grundejerforeningen mente herefter, at HBs stafetbrugs indtil videre ville dække det behov, grundejerforeningens medlemmer havde for en tilstrækkelig vareforsyning.

Man anbefalede kraftigt kommunen at lade byggeprojektet nyde fremme.

Kommunen gav HB den ansøgte byggetilladelse, og i løbet af meget kort tid blev Brugsen etableret til en samlet udgift på under 50.000 kr. og indviet ved en reception den 6. juli 1961. Fra den 7. juli kunne kunderne drage fordel af den nye butik og dens mange tilbud.

Kommunens byggetilladelse var givet for en periode på 5 år. I 1966 blev tilladelsen forlænget, igen for 5 år, og således at den derefter kunne ophæves med 1/2 års varsel.

Lokalbrugsen - midlertidig – i 54 år
..... fortsat

Da købmand Heintz så, hvor hurtigt butikken blev sat op, mente han, at det havde været en stråmand for FDB, der havde købt grunden af ham. Køberen var et tidligere medlem af grundejerforeningens bestyrelse, der skulle have haft kontakt til og aftalt med FDB, at han skulle købe grunden for straks at videresælge den til FDB. Heintz lod en advokat rejse krav om erstatning, men denne sag gik tilsyneladende i sig selv igen efter en del korrespondance parterne imellem.

I 1975, da Stationsbyen var ved at blive bygget, og der var planer om butikker der, meddelte Hvidovre Kommune Brugsen, at den tidligere godkendelse – med ½ års varsel – kunne fortsætte, og at varsellet for butikkens ophør tidligst ville blive bragt i anvendelse 1 år efter, at butikkerne i Stationsbyen var åbnet. En permanent butikstilladelse ønskede kommunen ikke at tage stilling til på daværende tidspunkt. Og tiden gik, og LokalBrugsen, som den kom til at hedde på et tidspunkt, blev liggende

Lokalbrugsen marts 2015

Foto: Jens Frederik Jørgensen

Lokalbrugsen - midlertidig – i 54 år
..... fortsat

som en midlertidig butik. Nu er den pr. 31. marts 2015 lukket.

LokalBrugsens sidste bestyrer, Vivianne Thaysen har fortalt, at lukningen skyldes, at fundamentet ikke længere er til stede, og at der er vand under hele gulvet. Som butiksmarkedet er nu og med den nuværende lukkelov, er der ikke økonomi til at vedligeholde bygningen.

Vivianne Thaysen kan også berette om LokalBrugsens historie:

”LokalBrugsen har haft mange trofaste kunder - de ældre i området og beboerne i haveforeningen Dahlia. I de seneste år, hvor mange huse i området har skiftet ejere, har børnefamilierne også brugt LokalBrugsen. Børn kunne trafikalt trygt sendes efter fredagsslik eller morgenbrød om søndagen. Næsten alle kunder havde en historie om butikken. Er kommet der, når de besøgte farfar/farmor, eller var vokset op her.

LokalBrugsen har også været kendt som et sted, hvor man kunne få en sludder ved kassen, få hilst på naboen, når man handlede – i det hele taget var der en anden stemning end i mange andre butikker.

LokalBrugsens store dage var søn- og helligdage og aftener, dengang andre butikker ikke måtte holde åbent på disse tidspunkter. På det beskudte butiks-/salgsareal på 110 m² var der 6.000 varenumre.”

På et tidspunkt var LokalBrugsen den brugs i Danmark, der havde den største omsætning pr. m² butikssareal. I begyndelsen var butikken tvedelt, idet der mod Brostykkevej var en særskilt bagermejeri-afdeling, således at der kunne være åben søndag og alle dage før almindelig åbningstid.

Kjeld Paaske, der i 1968 var bybud i butikken, husker, at der det år var indbrud i butik-

ken. Man var gået ind fra bagerafdelingen, og i den tynde bræddevæg var der lavet en åbning direkte ind til tobaks- og spiritushylderne på købmandssiden. Han måtte sammen med førstemand Mikkel- sen afsted i bestyrer Landsbos bil til hovedafdelingen i Albertslund for at hente varer, så hylderne igen kunne blive fyldt op.

Vivianne Thaysen fortæller videre:

”Det var også en butik med mange særkender. Der var stort blomstermarked om foråret med planter fra den lokale gartner, Klarskov, der også leverede agurker. Bager Claes på Strandmarksvej leverede i en lang årrække det brød, LokalBrugsen solgte. Honning kom fra en biavler i haveforeningen.

Det var stedet, hvor børns julesokker, 150 stk, var juledekoration og hang ned fra loftet. Lige før jul hentede børnene så deres sok, som var blevet fyldt op med slik.

100 børn til fastelavnsfest var i mange år ikke usædvanligt.

De voksne var der også tænkt på med hyggelige vinaftener og årsmøder. Der var æbleskiver og gløgg op til jul og de sidste 2 år champagnesmaging en aften mellem jul og nytår.

LokalBrugsen lå markant på Brostykkevej, men den lå også øde og lidt mørkt i vinterhalvåret. Det betød desværre, at butikken i den tid Vivianne Thaysen var bestyrer – 6½ år - var udsat for 10-15 røverier. Det var naturligvis en stor psykisk belastning for personalet, som i vid udstrækning bestod af lokale unge, der her havde et eftertragtet servicejob.”

Hvad, der nu skal ske på hjørnet Brostykkevej/ Fjeldstedvej, vides ikke. Vi må alle vente at se, om bygningen jævnes med jorden, og grunden anvendes på en ny måde.

Georg Hilkers alterbillede i Hvidovre Kirke

Af: Knud Børge Pedersen
Dr. med. vet og cand. theol

I Hvidovre Kirke blev der i 1833 opstillet en ny altertavle med et alterbillede af Georg Hilker (Fig. 1). Motivet er Jesu korsfæstelse med Jesu mor, Maria og Johannes på den ene side og Maria Magdalene og Jesu mors søster, Maria, Klopas' hustru på den anden side af korset (Joh 19,25). På

kvitteringen for billedet anfører kunstneren, at det er en kopi efter Carracci. Prisen for maleriet var 40 rigsbankdaler, hvilket er noget lavere end den pris, Bygningsadministrationen normalt betalte for et alterbillede. Baggrunden er sikkert, at Hilker endnu var elev på Kunstakademiet. Ved at sammenligne Hilkers billede med Annibale Carraccis forlæg ses, at Hilker vidtgående har foretaget sin egen

fortolkning af scenen. Han har sikkert haft et stik af Carraccis billede til rådighed. Jesu korsfæstelse var ikke et almindeligt motiv i dansk alterbilledkunst i begyndelsen af 1800-tallet.

Alterbilledet

Billedet viser Jesus på korset omgivet af fire personer ved korsets fod, som alle har blikket rettet op imod den

Georg Hilker. *Den korsfæstede Kristus med Maria, Johannes og de to Kvinder*, 1833 (72 x 91 cm). Tidligere alterbillede i Hvidovre Kirke.

Georg Hilkers alterbillede i Hvidovre Kirke

..... fortsat

korsfæstede. Jesus er nøgen med et hvidt lændeklæde om livet. Han har fuldskæg. Hans øjne er åbne, og blikket er rettet imod himlen. Munden er åben i talende stilling. Han har en tornekrone på hovedet, og blodet løber ned over panden. Omkring hovedet med tornekrone ses en smal, uskarpt afgrænset, lysende glorie. Jesus er korsfæstet med fire nagler. Blodet flyder fra naglerne i hænder og fødder. Øverst på korset er anbragt en hvid tavle, hvorpå der står: Jesus af Nazaret, jødernes konge på hebraisk, græsk og latin. På Jesu højre side, set fra Jesu side, som er den ærefulde side, står hans mor, Jomfru Maria. Hun holder håndfladerne sammen i en bøn-faldende stilling. Hun er hyldet i en stor himmelblå kappe over en lilla kjortel og har et lyst okkerfarvet klæde over hovedet. Skråt bag Jesu mor står Johannes, der efter traditionen afbildes som en ung mand uden skæg. Han er iført olivengrøn kjortel og en rød kappe. Han løfter den ene hånd og holder den anden på brystet. På den anden side af korset ses

forrest en knælende kvinde, som er Maria Magdalene. Hun kendes på den fine håropsætning. Hun er iført en stor kappe med samme gyldne farve som Jomfru Marias hovedklæde. Herunder har hun en lyseblå kjortel. Hun græder og slår i fortvivlelse ud med venstre arm. I den anden hånd holder hun et hvidt klæde, som hun tørrer tårerne væk fra kinden med. Skråt bag hende ses den tredje kvinde, der ifølge Johannesevangeliet er Maria, Klopas' hustru. Det er Jomfru Marias søster og således Jesu moster. Hun er meget sorgfuld og bærer en stor lysviolet kappe, som er trukket op over hovedet. Hun holder armene over kors øverst på brystet. Himlen er kul-sort, men til venstre i billedet ses lyset af den formørkede sol gennem et hul i skyen. I den anden side af billedet anes månen bag skyen. I baggrunden til højre for korset går to samtalende soldater med hjelme og spyd. På den anden side af korset kommer en rytter ridende på en hvid hest og en person gående ved siden af. Helt i baggrunden ses profilen af

Georg Hilkers alterbillede i Hvidovre Kirke

..... fortsat

Jerusalem, hvorover der findes en stribe rødmeende himmel. Forrest i billedet foran kilerne i Golgataklippen ved korsets fod ligger et kranium og en stor knogle, der skal minde beskueren om livets forgængelighed. En anden fortolkning er, at det er Adams kranium, der ligger ved foden af ”den anden Adam”, som er Kristus. Billedet har en klar kolorit, og draperingerne er vel gennemført. Det er signeret med blokbogstaver nederst i venstre hjørne med G. Hilker 1833. G’et er anbragt under tværstegen i et stort H. Signaturen er vanskelig at aflæse, fordi den er malet med sort på en mørk baggrund.

I forhold til barokmaler Annibale Carraccis korsfæstelsesmotiv har Hilker tilpasset billedet til den protestantiske kirke ved at fjerne Bolognas skytshelgen, Petronius og den knælende Frans af Assisi, ligesom han har dæmpet den barokke bevægelse, lyssætningen og scenens dramatik. Hilker har idealiseret figurerne og fjernet noget af Carraccis naturalisme. Billedet har klare farver, der kan

minde om Carraccis venezianske farver. Det bibelske udgangspunkt for billedet er Johannevangeliet, hvor Jesus henvender sig til sin mor og den discipel, som han elskede (Joh 19,25-27). Formørkelsen over jorden stammer fra Matthæus’ beretning om Jesu død (Matt 27,45). En harmoniserende læsning af Bibelen på tværs af evangelierne var almindelig på den tid. Det er Jesu død på korset, eller herliggørelse efter Guds plan og ikke hans forfærdelige lidelse, der fokuseres på.

Kunstneres kvittering for maleriet lyder således:

Underskrevne har modtaget af Hr Høiærværdighed Hr Professor Møller for en Copie efter Carracci forestillende Kristi Korsfæstelse, betænkt til en Altertavle til Rødover Kirke 40 rbd. Summa 40 rbd. Kjöbenhavn d: 7 Mai 1833.

Hvorfor Quitteres, ærbødigt G. Hilker

Georg Hilkers alterbillede i Hvidovre Kirke ..... fortsat

At Hilker skriver ”Rødover” i stedet for Hvidovre skyldes sikkert en forveksling fra hans side. At det drejer sig om Hvidovre Kirke fremgår af kirkens regnskabsbog, hvor også et beløb på 40 rbd figurerer. Af regnskabsbogen fremgår, at de samlede udgifter til alterbilledet og en ny altertavle beløb sig til i alt 79 rbd og 3 mark.

Kunstneren

Georg Hilker (1807-1875) er født i København. Han blev uddannet på Kunstakademiet. Hilker er først og fremmest kendt som en dygtig dekorationsmaler. Allerede i studietiden blev han beskæftiget med udsmykningen af loftet i professor H.E. Freunds bolig i Materialgaarden ved Frederiksholms Kanal i København. Med dette arbejde blev hans talent for dekortionskunst udfordret og vejen for hans kunstnerkarriere lagt. Han foretog studierejse til Tyskland og Italien i 1838-41. Her besøgte han bl.a. Pompei for at studere udsmykningerne, som er gennemgående

i hans pompejanske dekorative kunst. Gennem alle årene havde han et tæt samarbejde med maleren Constantin Hansen. Hans hovedværker er loftsdekorationerne i Thorvaldsens Museum (rum 32 og 33, 1. sal) og udsmykningerne i København Universitets forhal og festsal. Herudover har han dekoreret adskillige private boliger, kirker og offentlige

Annibale Carracci. *Korsfæstelsen*, 1583, (210 x 305 cm). Chiesa Santa Maria della Carità, Bologna.

Georg Hilkers alterbillede i Hvidovre Kirke

..... fortsat

bygninger, herunder Bindsbølls festauditorium på Landbohøjskolen (1858) og korridorer og lokaler på Sorø Akademi (1859-62).

Diskussion

Af Nationalmuseets Danmarks Kirker fra 1944 fremgår, at altertavlen i Hvidovre Kirke er et maleri af G. Hilker, som er anbragt i en nygotisk ramme tegnet af Gottlieb Bindsbøll i 1852. Tilsvarende fremgår af Haakon Rabjergs bog fra 1948 om Hvidovre Kirke. På det tidspunkt synes Bindsbølls altertavle ikke at have været værdsat, idet det anføres: ”vi synes den er hæslig”. En mere positiv holdning havde man til Hilkers alterbillede, som: ”er udført i en lidt smægtende romantisk Stil med kønne levende og klare Farver; det er godt malet og virker kønt, uden dog at kunne gøre Krav paa at være et fremragende Kunstværk”. I 1951 fik kirken en trefløjet altertavle med figurer, og Hilkers altermaleri blev ophængt i kirkerummet. Af Traps Dan-

marksbeskrivelse fra 1959 fremgår, at billedet hænger over indgangsdøren. I 1980 berettes, at billedet i en enkel forgyldt ramme er ophængt på kirkens vestvæg. På et tidspunkt, formentlig ved kirkens restaurering i 1992, bliver billedet fjernet fra kirkerummet, hvorefter dets anbringelse og eksistens fortaber sig. Efter at det gamle alterbillede var gemt og glemt, blev det i marts 2015 genfundet af arkivar Anders Aalund, Forstadsmuseet. Billedet var pakket ned i en kasse og lå på kirkens loft. Hvornår, det er blevet anbragt der, er uafklaret. En seddel på billedets ramme mærket ”Kapellet” tyder på, at det i en periode har været anbragt i kirkens kapel. Georg Hilkers billede er et eleverbejde, hvor han har villet vise sin figurative formåen. Det er det eneste alterbillede, han har lavet, og det har fungeret som altertavle for menigheden i Hvidovre Kirke fra 1833 til 1951, dvs. i 118 år.

Holmegårdsskolens sang

Af: Gurli Jensen

Melodi: Lars-Erik Larsson. 1940. Tekst: Svend Aage Olsen.

1.

Du ligger der i solens skær vort skolehjem og hilser os med dit: Velkommen her!

Du samler os du store hus i sommersolens lyse tid, i vinterstormens sus.

Her skal vi lære og løftes af ånd, mest dog at række hinanden venskabshånd.

Vi er nemlig en flok kammerater, der har råd til et lysende smil.

Til at hjælpe vi alle parat er, for vort sind er som vårens april.

Og vi synger om Holmegårdsskolen, som vi aldrig har sunget det før.

Den skal leve og lyse i solen fuld af ungdom med dejligt humør.

2.

Hvis du kun drille kan i leg og gå og være morgensur, så bare væk med dig.

Og hvis du ikke kan forstå, det gælder ikke om at slå, så kan du også gå.

Ikke at kræve, men hellere gi', der ligger fremtiden for os alle i.

Vi er nemlig .....

3.

Det er jo godt med dygtighed, og at vi evner bruge kan, og at vi noget ved.

For livet stiller store krav. De sunde, kloge slider godt, kun dumme slapper af.

Fremtiden tilhører alle, der vil, men du må også bestandig høre til

I en syngende flok kammerater, der har råd .....

4.

Her sidder Per og Jens og Svend og mange fler, som drenge nu, men morgendagens mænd.

Her møder pigeskaren frem, så unge nu, om nogle år, de bygger danske hjem.

Drenge og piger vi hilser i dag jer, som skal bære det frie danske flag.

Vi er nemlig ....

Holmegårdsskolens sang
.... fortsat

Faktaboks:

Lars-Erik Larsson skrev i 1940 melodien til den svenske sang, Obligationsmarchen, der skulle opmuntre til køb af forsvarsobligationer. Efter en fanfarebetonet indledning fulgte refrænet: ”Går du med efter obligationer / har du hørt hvilken rente vi får / vi skal indsamle flere millioner / vi skal tømme vor sparegris i år.”

Melodien blev senere brugt i Norge til sangen: ”Norge i rødt, hvitt og blått”, en sang, som synges på Norges nationaldag.

Kilde. Sv.wikipedia.org

Svend Aage Olsen

var Holmegårdsskolens første skoleinspektør. Han gik af i 1969

Svend Aage Olsen 1962

Mælkelåget

Af: Gitte Jakobsen

Sjovt at finde Avedøre på Møn
Ved et besøg på Samlermuseet i Stege, fandt jeg tilfældigvis dette mælkelåg fra Avedøre Mejeri. Mejeriet lå fra 1930-1940 i den tidligere Avedøre Kro. Historien om mejeriet kan læses på Forstadsmussets hjemmeside.

4.-5. maj 1945

Af: Gitte Jakobsen

Noter fra interview med Henny Paaske, Hvidovre Avis 10. og 24 maj 1945 samt Herluf Rasmussens bog: Kommunist, Sabotør, Politimand og Folketingsmand. vedr. 4-5. maj 1945

Fredag 4. maj 1945 var Henny Paaske, født 1928, til spejder på Eriksminde, og de havde haft grønsmutterne til møde. 3-4 spejderledere sad i grøftkantene på Hvidovregade, der hvor Spurvegården nu ligger. En af deres kammerater kom og fortalte, at tyskerne havde kapituleret, men da der havde været mange rygter, troede ingen på dem. Da Henny senere kom op på Hvidovrevej, kom en lastbil kørende med en masse frihedskæmpere. Det var første gang Henny så frihedskæmperarmbindet. Hun genkendte også Helge Schønemann, som stod på bilen, og han skulle hjem til sine forældre på Eriksminde. Hun prøvede senere at tage med bus til byen, men der var stopfyldt, så hun gik hjem. Hun så også, at man var begyndt at hejse flag. Hendes bror, der var gået under jorden et stykke tid, kom hjem med armbind på og en tyskerhåndgranat i bæltet. Det så drabeligt ud.

Lørdag d. 5. maj var Henny på skole på Hovedpostkontoret i København. Kirkeklokkerne ringede kl. 8 og en hel time.

Herluf Rasmussen havde i længere tid været en del af modstandskampen. I dagene op til befrielsen havde man valgt KFUMs bygning i Valby, som det sted der skulle bruges i fredstid og for ikke at have for man-

ge modstandsfolk samlet på et sted, fik man besked om at blive i Valby på forskellige adresser og så møde op på adressen på Gl. Jernbanevej, når freden kom. Nogle timer efter at fredsbudskabet havde lydt, var de fleste fra gruppen ankommet, og der var gang i telefonerne for at give familierne besked. Herluf var cyklet hjem til Hvidovre for at snakke med sin mor og hustruen Stella, så de var klar over, at han nu endeligt kom til Hvidovre. På vejen hjem myldrede det med glade mennesker, men det var også lidt farligt, da "løsgående" modstandsfolk skød på alle, der så lidt mistænkelige ud. Herluf nåede dog velbeholden både frem og tilbage til hovedkvarteret i Valby.

5. maj brugte Herluf og hans folk i Politikompagniet til at hente folk, der var mistænkt for landsskadelig virksomhed.

Hvidovre Avis udkom hver 14. dag og var på det tidspunkt mere et annonceblad end en nyhedsavis.

D. 10. maj var der på forsiden annoncer for AJ Danseinstitut, som aflyser sommerholdene p.g.a. de ekstraordinære forhold, og som oplyser at dansemærkerne ikke er blevet færdige p.g.a. gas- og elektricitetssituationen.

Der tilbydes hjemmeundervisning i engelsk, fransk og italiensk. Henv. Tlf. Hvidovre 501

Flaget vejer atter frit er overskriften på redaktør Niels Madsens "side", hvor han skriver, at man har jublet over befrielsen, vores egne prægtige frihedskæmpere, men at

4.-5. maj 1945
... fortsat

tankerne også går til de svære tab Danmark har lidt ,og han referer til kong Chr.X `s tale om at give regeringen tillid til at løse de kommende opgaver.

På side 3. er der en opfordring til at give et beløb, så der kan sættes en mindesten for kommunelærer S. Birktoft, som blev myrdet af tyskerne. Opfordringen anbefales af et antal præster i kommunen, Toft Sørensen sognerådsformand, Ludvig Christiansen forhenværende socialminister og MF og flere andre.

Samme dato efterlyses Skomager Anders Chr. Olsen Sydkærvej 101, som natten mellem 23 og 24. februar 1945 blev hentet af Gestapo. Det

havde på daværende tidspunkt ikke været muligt at få oplyst, hvor han var og om han var i live. Oplysninger til Fru Olsen

Rettelse

I sidste nummers artikel: "Ad kirkestien fra Valby til Hvidovre" står der side 29, at stien munder ud ved Lykkeboskolen på Vigerslev Allé. Det skulle være Vigerslevvej i stedet for Vigerslev Allé.

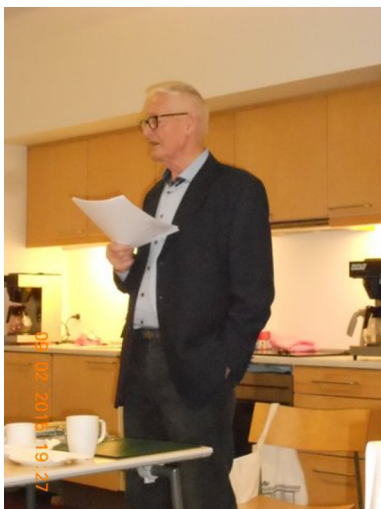

Frihedskæmpere ved Hvidovre Station

Helmersen og Kulturrådet

Af: Ole Asbjørn Petersen

Den 9. februar 2015 holdt tidligere formand for Kulturrådet, Axel Helmersen foredrag i Auditoriet i Avedørelejren

Axel Helmersen startede sit foredrag Auditoriet i Avedørelejren med at gøre opmærksom på Kulturrådets 50 års jubilæum i 2017, og at han nok var en af de sidste, der stadig var tilbage fra starten.

Et blik tilbage til 70'erne kan være et godt udgangspunkt for interessen for det kulturelle område. HIPS var stiftet af forholdsvis unge mennesker, som havde øjnene åbne for at skabe nye aktiviteter i kommunen. Man havde inviteret studerende fra Arkitektskolen, som skulle komme med gode forslag til byfornyelse. En af de umiddelbare

bemærkninger lød: ”Her kan man da ikke bo”. Det kunne man altså alligevel, for allerede i 1954 var Axel blevet gift og flyttet til Hvidovrebo.

Gennem interessen for børnenes skolegang på Strandmarksskolen var der stiftet en forældreforening, som fik Axel som formand. Slutningen af 60'erne var en tid, hvor der var grøde i det kulturelle. Minister Kristen Helveg Petersen talte kulturen op, og for at undgå at Hvidovre blev en soveby tog aktive borgere og ikke mindst stadsbibliotekar Eva Raae Schultz initiativet til at stifte et Kulturråd. Politikerne Palle Voigt, Svend Rehling Sørensen og kommunaldirektør Svanholm Nielsen var positivt stemt, og i 1967 kunne man holde det stiftende møde. Rita Knudsen, Erik Petersen og præsten ved Strandmarkskirken, Palle Højland og Axel Helmersen var deltagere. Politikerne havde vist interesse, og med daværende borgmester Svend Aagesen i spidsen blev Kulturrådet stiftet. Politisk havde man hånd i hanke med Kulturrådet, idet stadsbibliotekar Eva Raae Schultz blev leder af sekretariatet og kommunalbestyrelsens kontaktbibliotekar. I vedtægterne stod der, at arbejdsgrundlaget var at hjælpe eksisterende foreninger og afholdelse af et årligt møde. Dette fik navnet Plenarmøde, som stadig

Helmersen og Kulturrådet

... fortsat

er den gældende betegnelse. Det økonomiske grundlag var et budget på 30.000 kr, for som borgmesteren sagde:” Det behøver ikke at koste så meget”. Noget af det første, der blev arrangeret, var underholdning med Cleo og en kongelig skuespiller, der optrådte på en af skolerne. Senere steg budgettet, og der blev mulighed for større arrangementer. Erling Groth og HIPS stod for Rebækkoncerterne, hvor der en af gangene var 15.000 mennesker. Samtidig tilbød folkloregrupper fra Østeuropa gratis at optræde, hvad der gav et øget udbud. Man havde også besøg af optrædende grupper fra Japan og Afrika og en rumudstilling fra Sovjetunionen. Børge Petersen, der var formand i Kulturrådet, havde en drøm om et teater i Hvidovre. Den nye Langhøjskole havde en teatersal, så ”det lå lige til højrebenet” som Axel formulerede det, at stifte Hvidovre Teater. I 1974 samme år som Hvidovre og Avedøre blev sammensluttet, overtog Axel rollen som formand for Kulturrådet. Hvidovre blev udvidet med 10.000 flere indbyggere uden, det dog kom til at betyde noget for de kulturelle aktiviteter. 1974 var året for DDR’s stiftelse, så styret havde iværksat en charme- og oplysningskampagne med sportsstjerner og kendte kunstnere. Det havde været en

succes i Ålborg og Århus, men blev det helt klart ikke i Hvidovre. Et dunderende underskud, og formanden måtte til overhaling hos borgmester Inge Larsen. Fra Kulturrådets start havde man opereret med gratisprincippet. Kommunaldirektøren lettede på låget til pengekassen (som han ellers sad tungt på), når det blev nødvendigt. En nytårsfest med fornemt tag selv bord og optræden af Kim Larsen, medførte, at gratisprincippet blev taget op til revision. I løbet af en halv time var 600 billetter revet væk. Efterfølgende var gratisprincippet brudt.

Fransk kulturuge, flygtningearrangement, nordisk kulturuge på Marianelund og arbejdet med lokalradio er nogle er de opgaver, Kulturrådet tog op. Det betød, at Hvidovre kom på landkortet, og formanden fik henvendelser fra kommuner om at komme og fortælle om Kulturrådet. Særligt et besøg i Lyngby husker Axel. Efter et foredrag for kommunalbestyrelsen med mange nik og gode tilkendegivelser undervejs gik han lettet og glad fra talerstolen. Den blev overtaget af borgmesteren, som konkluderede med disse ord:” Vi har med stor interesse hørt dit indlæg, men det kommer ikke til at ske i min kommune”. Aktiviteterne fortsatte i Hvidovre. Sammen med Ole Höfft fra

Helmersen og Kulturrådet
... fortsat

biblioteket havde Axel i Pompidou centret i Paris set en forestilling, som ville være interessant også i Hvidovre.

Kongehuset havde hørt om forestillingen, og bestilte helt privat billetter til familie og gode venner. Et helt uofficielt besøg, som fik en pudsigt bemærkning fra Prins Henrik. Han kom først til Medborgersalen og sagde: ”Det er første og nok sidste gang, jeg kommer før dronningen”.

Efter 15 år som formand trak Axel sig tilbage i 1989. I aftenens afsluttende bemærkninger, så Axel tilbage på en pe-

riode i sit liv, hvor han mente, at arbejdet i Kulturrådet havde været det hele værd. Mange borgere var aktive, og gode minder er tilbage. Kulturrådet gjorde en forskel, og der er god grund til at takke de politikere, der havde mod og lyst til at bakke op om Kulturrådets start og virksomhed.

Formanden takkede Axel Helmersen for et indholdsrigt og lunt fremført foredrag. Langt flere burde have hørt foredraget, og arrangørerne skrev sig bag ørerne, at arrangementer ikke skal ligge i skolernes vinterferie.

hvidovre@home.dk

Ejendomsmægler M.D.E. Cand. jur.

MAX MARDORF

Hvidovrevej 406 • 2650 Hvidovre

Telefon 36 77 18 28

(Overfor Hvidovre Sportsstadion)

home

vi vil være din foretrukne ejendomsmægler

**FÅ EN GRATIS
SALGSVURDERING**

Det er os, der er kendt for det hurtige og effektive salg

Årsmødet i Dansk lokalhistorisk Forening

Af Frank Gudmann og Lars Bo Henriksen

Som tidligere omtalt er vort selskab medlem af Dansk Lokalhistorisk Forening, som hvert år i april måned afholder et weekend-årsmøde inkluderende en generalforsamling.

I år var årsmødets henlagt til Ry ved Gudenåen, og mødets tema var ”Gravminder og an-

dre mindesmærker i historisk perspektiv”. Det var ovennævnte (Frank og Lars), som repræsenterede HLS, og vi havde nogle fine, lærerige dage i det midtjyske.

Rundt om i landet støder vi på masser af mindesmærker for begivenheder og personer, og på kirkegårdene kan vi finde dem som gravminder. Enkelte gravminders kulturarv kan væ-

Lokalmuseum i Them Foto: Frank Gudmann

Årsmødet i Dansk
lokalhistorisk Forening
....fortsat

Tårnet på Himmelbjerget
Foto: Frank Gudmann

re så betydningsfuld, at de bliver erklæret bevaringsværdige, og i et af foredragene hørte vi, hvilke udfordringer det giver for menighedsrådene ved de berørte kirkegårde.

Ry ligger tæt ved Himmelbjerget, som vi besøgte på en eks-kursion på andendagen. Her er en del mindesmærker, der dog ikke alle faldt i vor udmærkede turleders smag. Videre på turen besøgte vi Silkeborgs gl. kirkegård, hvor vi bl.a. så gravmælet for papirfabrikant Michael Drewsen, af nogle kaldet Silkeborgs stifter. Her kunne vi

faktisk inden for en halv time se gravsteder for et stort antal af Silkeborgs tidligere ”spidser” og dermed byens historie fra forrige århundrede.

Der var lørdag aften fremragende underholdning ved skuespiller/ historiefortæller Inger Marie Madsen, som i egen fortolkning gav et længere uddrag af Herman Bangs ”Tine”.

Næste dag blev vi præsenteret for diverse eksempler, hvor emnet blev set under kulturhistorisk synsvinkel, og lederen af ovennævnte kirkegård rundede af med, hvilke overvejelser der knytter sig til vedligeholdelse og bevaring af gravminderne.

Umiddelbart kunne hovedemnets overskrift indikere lidt ”tørt” stof, men da vi rejste hjem, var det med rigtig mange interessante oplysninger i bagagen.

Formand Aase Windeballe og kasserer Verner Hansen blev på generalforsamlingen genvalgt til bestyrelsen med akkla-

Hvad kirkeloftet gemte...

Af: *Lisbeth Hollensen*

For ikke så længe siden dukkede denne lille sag op under oprydning på loftet af Hvidovre Kirke. Det skulle vise sig at være et spejlmonogram, der havde

været en del af en alterskranke af smedejern anskaffet til Hvidovre Kirke i 1765. Spejlmonogrammet er det eneste, der er tilbage af denne alterskranke, og har haft udgjort en del af lågen hertil. Alterskranke blev anskaffet for den nette sum af 16 rigsdaler. Allerede i 1830 anskaffedes en ny alterskranke i træ, og den gamle alterskranke

forsvandt. Spejlmonogrammet blev dog bevaret, men gik altså i glemmebogen.

Nu har spejlmonogrammet atter set dagens lys. Ordet spejlmonogram hentyder til et monogram og en spejlvendt udgave heraf. Således også med dette spejlmonogram, idet der står initialerne ICK (eller ICIK?) både retvendt og spejlvendt. Over bogstaverne er der en krone, og for neden står årstallet 1765. På kronen ses stadig rester af rød farve. Hele herligheden er 57 cm høj og er udsavet af en ca. 2 mm tyk jernplade.

Det har ikke været muligt at finde ud af, hvilket navn der står bag monogrammet, men vedkommende har højst sandsynlig været med til at bidrage til anskaffelsen af alterskranke. Der arbejdes stadig med at finde ud af, hvem det kan have været.

Hvad spejlmonogrammet videre skæbne bliver, står endnu hen i det uvisse. Foreløbig bliver det opbevaret sikkert for eftertiden i Magistergården. Hvis du vil vide mere om Hvidovre Kirke og kirkens inventar, kan det anbefales at læse "Hvidovre Kirke" af Haakon Rabjerg. Den er fra 1948 og giver mange fine detaljerede beskrivelser af både kirken og dens inventar.

Udstillingsåbning og rundvisning på Hvidovrevej

Af: Julie Benedicte Riis, museumsinspektør

Den 7. maj åbnede Forstads museet en ny Historien i Gaden-udstilling på Hvidovrevej. Udstillingen fortæller 10 spændende historier, der gemmer sig 10 steder langs Hvidovrevej. Om dramatiske begivenheder, historiske bygninger, personlige skæbner og om Hvidovres udvikling fra lille landsby til moderne forstadskommune.

Rundvisningen (v. undertegnede) startede foran Hvidovre Rådhus og fortsatte langs med Hvidovrevej og udstillingens historier. For eksempel om tiden før Hvidovre Rådhus, hvor sognerådet holdt møder i en toværelses lejlighed på torvet, om livet som elev på Sønderkærskolen i 1920-40'erne og den dramatiske fortælling om frihedskæmperne og brødrene Schous ildkamp med HIPO midt på Hvidovrevej.

Rundvisningen sluttede ved Rytterskolen og historien om kunstneren Pedersen-Dan, hvor der blev serveret en øl og popcorn. **En udstilling om byen i byen** Historien i Gaden er rammen om Forstads museets utraditionelle måde at formidle den lokale historie på. Historien fortælles dér, hvor den er sket, ude i byrummet, hvor vi færdes hver dag. Den nye udstilling langs Hvidov-

revej synliggør i bogstaveligste forstand historien i gaden på en af Hvidovres mest travle strækninger: Billeder og små korte historier dukker frem under asfalten og fortovsfliserne og gør én opmærksom på, at tingene ikke altid har været eller set ud som i dag.

Har man lyst til at få hele historien og se flere billeder, kan man scanne en QR-kode med sin mobiltelefon på det enkelte sted, som leder til historien i dens fulde længde. Hvis det regner, er det også muligt at læse alle de ti historier i ro og mag hjemme fra sofaen.

Udstillingen kan f.eks. bruges af enkeltpersoner, der går eller cykler på Hvidovrevej til daglig, skoleklasser i udskolingen, der ønsker at supplere undervisningen med en aktiv form for læring og af grupper, der er på tur i Hvidovre og gerne vil lære om byens historie.

Hvidovre Rådhus 60 år

Af Anja Olsen

Den 19. april 2015 var det 60 år siden Hvidovre Rådhus blev indviet, og denne artikel beskriver det fantastiske byggeri og arkitekterne bag.

I start 1900-tallet var Hvidovre en lille sognekommune med 559 indbyggere og 83 huse og gårde. Byens børn gik i skole på Rytterskolen ved kirken, og fattighuset i Hvidovregade tog sig af de fattige og hjemløse. Opgaverne for sognerådet var få, og et egentligt rådhus fandtes ikke. I stedet blev sognerådets møder afholdt i medlemmernes egne hjem, på skolen, Damhuskroen eller Flaskekroen

De enkelte sognerådsmedlemmer havde særlige opgaver som fattigforstander, fører af kørselsprotokol mm. Skatterne blev opkrævet af et medlem, der også var vejforstander. Der var desuden en sekretær, som et par timer om ugen tog sig af regnskabet og fik sager med hjem til ekspedition.

Efterhånden som kommunen

voksede fik man dog brug for et kommunekontor, og i 1909 indrettede man i en lejlighed på Hvidovre Torv 7 – i Lykkens Minde. Først en 2-værelses lejlighed og i 1919 måtte man flytte til en 3-værelseslejlighed. Det gik fint i nogle år, men i takt med, at indbyggertallet steg fra 900 til 2200 i 1924 voksede opgaverne og behovet for mere plads.

Efter 1. verdenskrig begyndte man at regulere mere og mere, og den offentlige forvaltning blev pålagt flere og flere opgaver. Velfærdssamfundet spirede. Derfor flyttede kommunekontoret ind i den gamle skole på Hvidovregade, dét der i dag er Bytoften 29. Den gamle skole var flyttet til Sønderkærskolen, der blev bygget i 1924 - 1926.

I 1925 fik Socialdemokratiet magten i kommunen, men havde sine udfordringer i de første år. Stauning fik placeret – eller beordret – den gode socialdemokrat og formand for Fornerforbundet, Arnold Nielsen,

Hvidovre Rådhus 60 år

..... fortsat

Kongeparret foran rådhuset

ud til Hvidovre, hvor han købte et hus på Hvidovre Strandvej nr. 40. Arnold Nielsen blev valgt ind på det sidste og afgørende mandat, hvorefter han blev sognerådsformand.

Arnold Nielsen og Socialdemokratiet ville skabe et moderne Hvidovre, og Arnold Nielsen er kendt for at have sagt ”væk med det gamle lort” i relation til de gamle huse og gårde, der

måtte lade livet for at få plads til bedre boliger til hovedstadens mange boligløse. Den historie kender de fleste nok, så den vil jeg ikke gå i dybden med. Men pointen er, at den klemme, som det gamle sogneråd havde haft på tilflytterne i starten af 1900-tallet, kom til at præge byen i meget stor stil i mellem- og efterkrigstiden, hvor sognerådet i Hvidovre ar-

Hvidovre Rådhus 60 år

..... fortsat

bejde for at skabe plads til mange nye borgere.

Kommunen blev derfor ved med at vokse og velfærdsstaten tog form med institutioner og servicetilbud til borgerne. Og selv om kommunekontoret i Hvidovregade fik knopskydninger, lykkedes det ikke rigtig at skabe den fornødne plads. Der-

Hilser Kong Frederik og dronning Ingrid mon på borgmesteren?

for fik Hvidovre behov for et nyt og moderne rådhus.

Sognerådet diskuterede frem og tilbage, hvorvidt man skulle blive i Hvidovregade og skabe et rådhus dér, eller om man skulle bygge på Høvedstensgrunden. Sognerådet besluttede på sognerådsmødet den 19. oktober 1950 at lade et rådhus opføre på Hvidovrevej 278, tegnet af arkitekterne Schønnemann og Brandi, der også havde tegnet udvidelsen af kommunekontoret i 1947-48.

Helge Schønnemann var uddannet tømrer før krigen, og hans menneskesyn, hans oplevelser under krigen, hans hjemsendelse fra Livgarden som løjtnant i 1942, hans tid som delingsfører for 4. deling i modstandsbevægelsen og næstkommanderende i Hvidovrekompagniet satte sit præg på Schønnemanns virke. Han elskede bygningsarbejderne, det gode håndværk, de gode historier på pladserne og i skuret, og fællesskabet. Måske er det

Scønnemanns fortjeneste, at de mange håndværkere, der medvirkede til byggeriet af rådhuset, alle blev inviteret til rejsegilde med ledsager på Risbjerggård. Det var ikke helt almindeligt, at man festliggjorde arbejdet på den måde, og håndværkerne udtrykte efterfølgende stor glæde.

Alle sejl blev sat til, og det fineste rådhus blev tegnet og bygget. Den 19. april 1955 stod det klar til at markere Hvidovres position som en moderne forstad. Rådhuset blev indviet af Kong Frederik 9. og Dronning Ingrid.

Om selve rådhuset

Rådhuset skulle udadtil fremtræde som en tiltalende helhed. Her er italienske keramikstifter, fremtrukne bånd og Klinthagen kalksten.

Men hvor tidligere tiders rådhus overvejende tjente til repræsentative formål, skulle et moderne rådhus som dette i Hvidovre også have en hen-

sigtsmæssig indretning. Det er et arbejdsrum, skriver Ole Toft Sørensen, daværende borgmester, i indledningen til den lille pamflet, der er udgivet om Hvidovre Rådhus.

Det blev, som Toft Sørensen sagde, ikke en stortpralende eller en fantasibygning, men praktisk fra øverst til nederst.

Arkitekturen

Rådhuset havde i sit udgangspunkt 2000 bebyggede m² og 6000 etage m². Det skulle række langt ind i fremtiden og sikre arbejdsplads-m² nok til en fuldt udbygget kommune med 48.000 indbyggere. Vi, der nu kan se tilbage, ved at det ikke kom til at holde stik. Der gik ikke mange år før afdelinger blev placeret uden for rådhuset. Og siden er der desuden bygget til rådhuset.

Schønnemann vidste godt, at fremtidens behov ikke var til at forudse, og det bærer arkitekturen præg af. Rådhuset er me-

get fleksibelt i sin indretning. Det er bl.a. opført med langsgående jerndragere, hvilket betyder, at skillevægge kan flyttes uden det store besvær. Dermed kunne de forskellige afdelinger og kontorer justeres op og ned i størrelse efter behov.

Ønsket om at skabe en praktisk bygning kom desuden til udtryk ved det, at den midterste fløj skulle indeholde de konstante og repræsentative afdelinger, så borgerne nemt kunne betjenes, og sidefløjende kunne indrettes med større fleksibilitet til tidens skiftende behov.

Lofterne var akustiske listelofter med aftagelige sider til installationerne. Også her var arkitekterne opmærksomme på at indrette rådhuset smart.

Interiør

Ikke kun indretningen, men også materialerne blev omhyggeligt udvalgt af Schønnemann og Brandi.

Trappen har grønlandsk mar-

mor, som Lyngby Rådhus, der dog har det udvendigt.

Hver etage har elipselofter, der fik hver sin farve på etagerne. Farverne blev afstemt efter gulve og vægge.

Skat

Skatteindbetalingsafdelingen forudså man ville være den mest besøgte afdeling, og derfor var den indrettet til at lade ekspeditionen gå nemt og smertefrit.

Skattereformen i 1903 står som en milepæl i dansk skattehistorie. Inden 1903 var der forskellige skatteregler afhængig af, om man boede på landet eller i byen. Derfor ønskede man en omfordeling, så skattebetalingen blev mere jævnt fordelt.

Det mundede ud i en lov, der indførte den indkomst- og formuebeskatning, som stadig danner grundlag for den måde, man betaler skat på i dag. Det var også med denne reform, at selvangivelsen gjorde sin indtog på den danske skattescene.

Indkomstskatten har i sin relativt korte levetid gennemgået adskillige reguleringer. I 1903 blev den fastsat efter en progressiv skala med 2,5 procent af indkomsten som højeste sats. I 1912 blev den maksimale indkomstskat ændret til 5 procent. Under 1. verdenskrig kom den op på 14,5 procent, og i 1919 tog den endnu et spring til 25 procent for de højeste personlige indkomster. 2. Verdenskrig gav på ny anledning til at revidere skatteskalaen. Nu skulle de højeste indkomster betale 50 procent til staten.

Borgerne

1950 var der 31.000 borgere i Hvidovre. Og nu bare for at antyde niveauet, som vi jo godt ved, ikke er som i Gentofte, var der 2 borgere i Hvidovre, der tjente over 50.000 kr. svarende til en lille mio. Resten havde i gennemsnit 6.700 kr. svarende til 120.600 (1 kr. var 18. kr.) Det var altså før dette rådhus var bygget. Jeg har ikke kunne finde tallene fra 1955.

Socialkontoret

Socialkontoret lå der, hvor det også ligger i dag. Det blev indrettet med det største hensyn for at skabe de bedste samtaleforhold, og Schønnemann og

Dronning Ingrid får overbrag blomster af Toft Sørensens barnebarn

Kongeparret modtages i den nye byrådssal

Brandi bestræbte sig på at gøre interiøret så levende som muligt med stærke farver, der skifter, grønne planter og gode ventemøbler.

I 1951 var der 473 personer på aldersrente, 136 personer på invalidehjælp, og 340 fik særhjælp. Der var 214, der fik hjælp uden at ”tab af stemmeret”, mens 35 fik hjælp med tab af stemmeret. . der var 213 på kontanthjælp, 3 fik fattighjælp, og man ydede hjælp til 5 ud-lændinge. 37 enker og 1 enke-mand samt et forældreløst barn fik ligeledes hjælp. Det giver et

indtryk af socialkontorets ansvar og opgaver.

Schønnemann og fremtidens kommune

Kunsten på rådhuset er et kapitel for sig og har været beskrevet tidligere. Her vil jeg blot nævne, at det var Schønnemann og Brandi, der anbefalede sognerådet at hyre Carlo Rosberg som kunstner til det store maleri i KB-salen. Maleriet ”En kommune skabes” viser i overensstemmelse med tidens fokus fremtidens moderne Hvidovre i lyse lette farver. Maleriet er 70 m2.

Hvidovre Rådhus 60 år

..... fortsat

Når dette er interessant, er det fordi Schønnemann om nogen har været med til at skabe fremtidens kommune, Hvidovre. Schønnemann havde tegnestue i Studiestræde 15 fra slutningen af 1940'erne til ca. 1959. I starten havde han tegnestuen sammen med sin kompagnon Christian Brandi, der efter færdiggørelsen af Hvidovre Rådhus bosatte sig i Toscana i Italien. Brandi var gift med en italiensk kvinde, der var ud af Odorico-slægten. Odorico-slægten var klinke- mosaik- og marmormestre, og ifølge Schønnemanns søn, Uffe Schønnemann forklarer dette forhold mosaikfacaden på Hvidovre Rådhus. Som en lille sidebemærkning kan nævnes, at de også solgte belægninger til Amalienborg, Det Kongelige Teater m.v.

På tegnestuen skabte Schønnemann mange af de bygninger, som stadig ses i vores kommune. Uffe Schønnemann har udarbejdet denne liste:

Hvidovre Rådhus 1955

Dansborgskolen, Hvidovre start af 70'erne

Langhøjskolen, Hvidovre midt 60'erne

Asfaltfabrik samt adm.bygning, Thorning Christensen, Avedøre Holme midt 60'erne

Risbjerg Kirke, Hvidovre slut 50'erne

Risbjerg Kirkegårds Kapel, 70'erne, samt tidligere kapel start 60'erne

Tilbygning, Gungehusskolen 70'erne

Tilbygning, Risbjergskolen slut 60'erne

Præstemosen Friluftssvømmebassin, Hvidovre 60'erne

Engstrandskolen, Hvidovre slut 70'erne

(H.S. syg. Brdr. Teichert og Møllers Tegnestue overtager)

Hvidovre Isstadion, start 60'erne

Bankhjørnet m. 35 lejligheder, Brostykkevej/Hvidovrevej midt 70'erne

Hvidovre Sygekasse, Høvedstensvej start 60'erne

Ombygning Bytoften (rådhus) slut 40'erne?

Kommunal Bygning Næsborgvej, Hvidovre start 60'erne

Ombygning, renovering og brandsikring af Hvidborg, Hvidovre start 70'erne

Ombygning af de smukke mandskabsbygninger på Hvidovre Kirkegård (nu nedrevet), slut 60'erne start 70'erne

Desuden har Schønnemann tegnet så mange én-families huse, at det er svært at sætte tal på. Men det nærmer sig nok de 1000.

MEDLEMS-ARRANGEMENTER 2015

Tur til Dragør

Torsdag den 28. maj med start kl. 17.00.

Vi mødes ved Dragør Lokalkarkiv, Stationsvej 5, hvor arkivets leder Henning Sørensen vil byde velkommen inden byvandringen i den gamle skipperby. Mødestedet oplyses ved tilmelding.

Tilmelding skal ved at kontakte Forstadsmuseet på 36490030 eller ved mail til : forstadsmuseet@forstadsmuseet.dk. Der er max plads til 30 gæster pr. rundvisning.

Hvidovre Nord

torsdag 4. juni kl. 17:00 - 19:00

- hvor arkivar Anders Aalund sammen med HLS-formand Ole Asbjørn Petersen viser rundt i kvarteret og fortæller stedets historie. Mødested er hjørnet af Hvidovrevej og Vøjensvej kl.17. Rundvisningen foregår til fods og tager ca. 1 ½ time.

Gammel Køge Landevej

torsdag 2. juli kl. 17:00 - 19:00

Rundvisningen på cykel på Gl. Køge Landevej. Her er det museumsinspektør Lisbeth Hollensen, der tager turen og fortæller om sommerlivet langs Køge Bugt, som det tog sig ud i tiden omkring 1. Verdenskrig, hvor sommerhuse, sommerlejre og badeanstalter op skød op i hobetal.

Mødested: Åmarken Station. Sluttes ved Brøndbyhus på grænsen til Vallensbæk. Husk cykel.

Avedøre Landsby

torsdag 6. august kl. 17:00 - 19:00

. Her vil fg. museumschef Anja Olsen sammen med lokale vise rundt og fortælle om livet i det gamle Avedøre. Mødested ved den gamle skole kl. 17. Rundvisningen foregår til fods og tager ca. 1 ½ time.

Avedøre Stationsby

Mandag den 31. august kl. 17.00

Mange har deltaget i vores rundvisninger i Avedøre Landsby. Denne gang er det en omvisning i Avedøre Stationsby. Solveig Isbrand, der har boet i Stationsbyen i over 40 år, vil være guide på turen, der forventes at have en varighed på ca. 1 ½ time.

Selve Stationsbyen er omkring 70 ha stor og opført i årene 1972-1982 som en totalplanlagt bydel med "Store Hus" som et markant punkt. Vi mødes kl. 17.00 netop ved "Store Hus" opgang 2. Her kan vi komme op på toppen af huset og få et flot overblik over Stationsbyen og omegnen. Turen vil bl.a. sætte fokus på de mange kunstværker og unikke lege- og opholdsområder, der er etableret efter år 2000.

Undervejs vil Miljørådet være vært for en lille forfriskning

Ændringer i de enkelte arrangementer: se Hvidovre Avis eller Selskabets hjemmeside.

Rundvisningen den 3. september og den 1. oktober bliver omtalt i næste blad, men sæt allerede nu kryds i kalenderen.

Se mere på www.hvidovrelokalhistoriskeselskab.dk

BESTYRELSE OG UDVALG FOR HVIDOVRE LOKALHISTORISKE SELSKAB 2015

Formand: Ole Asbjørn Petersen
Grenhusene 53
tlf.: 2296 5785
e-mail: oleasbjornpetersen@gmail.com

Næstformand:
Jens Frederik Jørgensen
Ørumvej 20
tlf.: 2423 0595
e-mail: jfj@tdcadsl.dk

Kasserer: Lars Bo Henriksen
Hvidovrevej 402
tlf.: 3678 4869
e-mail: larsbo@sport.dk

Bestyrelsesmedlem :
Frank H. Gudmann
Tavlekærsvej 75
tlf.: 2536 5481
e-mail: frankgudmann@gmail.com

Bestyrelsesmedlem:
Gitte Jakobsen
Aktæons Allé 28
tlf.: 36759539
e-mail: gittejak51@gmail.com

KB medlem: Niels Ulsing
Arnold Niensens Boulevard 107, 2. tv.
Tlf.: 5123 3976
E-mail: niu@hvidovre.dk

KB medlem: Charlotte H. Larsen
Præstemosen 14
tlf.: 6162 3376
E-mail: chl@hvidovre.dk

1.suppl.: Birte Gerdes
Strandmarksvej 46, 2.th.
2650 Hvidovre
tlf.: 3678 8404
e-mail: birtegerdes@yahoo.dk

2.suppl.: Karen Johansen
Vestkærs Alle 8
tlf.: 29920417
E-mail: katojo@live.dk

Revisor:
Revisor Hubert Steffensen
Hesselbjergvej 12
3649 0963

Revisorsuppleant:
Inge Larsen
Berners Vænge 7. 2.tv.
tlf. 3678 4736

Forretningsudvalg:
Ole Asbjørn Petersen, Jens Frederik
Jørgensen, Lars Bo Henriksen.

Arrangementsudvalg:
Ole Asbjørn Petersen, Knud Nygaard
Jensen, Birgit Møller Kristensen, Karen
Johansen.

Kommunikationsudvalg:
Ole Asbjørn Petersen, Jørgen Snedled,
Gitte Jakobsen, Jens Frederik Jørgen-
sen, Anja Olsen, Lisbeth Hollensen.

Kulturistudvalget:
Jette Randal-Lund, Birte Gerdes.

Interviewgruppen:
Ole Asbjørn Petersen, Jens Frederik
Jørgensen, Jette Randal-Lund, Gitte
Jakobsen Henny Paaske, Ejvind Jen-
sen, Birgit Møller-Kristensen, Anders
Aalund, Karen Johansen.

Web- og bladredaktør:
Jørgen Snedled
Borrisvej 1
Tlf.: 61787548
Email: hlsredaktionen@gmail.com

Girokonto: +73< 82934707<
Bankkonto: Jyske Bank
5025 1028523

Det smukke gamle piletræ

Af: Anni Faxbo

Der står en smuk, gammel hængepil i Hvidovrebo`s afd. 6 ved Strandhavevej. Træet har stået der, siden der var strandeng og græsarealer på stedet. Arkitekten, Sven Eske Kristensen, valgte at lade pilen blive stående under bygningen af området. Nu er træet truet af fældning, da man mener det er sygt. Træet står der endnu ved en tilfældighed, det ville ellers være blevet fældet 22. maj i år.

Se træet, hvis du går en tur.